

summam facta est fames valida in religione illa, & ipse cepit egere. 15. Et abiit & adhaesit uni civium regionis illius, & misit illum in villam suam ut pasceret porcos. 16. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. 17. In se autem reversus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame perdo. 18. Surgam & ibo ad patrem meum, & dicam ei: pater peccavi in caelum & coram te: 19. Jam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. 20. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longè esset vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum ejus, & osculatus est eum. 21. Dixi tque ei filius: Pater peccavi in caelum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. 22. Dixit autem pater ad servos suos: cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum ejus, & calceamenta in pedes ejus: 23. Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus & epulemur. 24. Quia hic filius meus mortuus erat & revixit, perierat & inventus est. Et ceperunt epulari. 25. Erat autem filius ejus senior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui, audivit symphoniam, & chorum: 26. Et vocavit unum de servis, & interrogavit quid hæc essent. 27. Isque dixit illi: Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. 28. Indignatus est autem, & noluit introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. 29. At ille respondens, dixit patri suo: Ecce tot annis servo tibi: & nunquam mandatum tuum præterivi, & nunquam dedisti mihi hædum ut cum amicis meis epularetur. 30. Sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. 31. At ipse dixit illi: Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. 32. Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.

ARGUMENTUM cum Remissionibus.

Calumniantibus Pharisæis, quod Christus peccatores recipit, tribus parabolis explicat quàm laudabile, gratum, ac jucundum sit deo, & Angelis peccatores convertere, & hoc jam latissimè explicavi.

Primò, Vers. 4. Proponitur prima para-

bola ovis perditæ, & inventæ, de qua tractavi tom. 4. c. 16.

Secundò, Vers. 8. Agitur de drachma amissa, & inventa, ob quam mulier convocat amicas: jam explicavi eodem cap. 16.

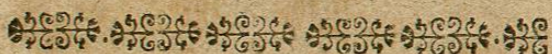
Tertiò, Vers. 11. Filius prodigus in longinquum discedit à patre, poenitentia tamen ductus, revertitur & benigno amore à Patre recipitur: de quo dixi tom. 4. c. 17.

CAPUT XVI

DICEBAT autem, & ad discipulos suos: Homo quidam erat dives qui hebebat villicum: & hic, diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. 2. Et vocavit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris villicare. 3. Ait autem villicus intra se: quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubesco. 4. Scio quid faciam: ut cum amarus fuero à villicatione recipiant me in domo suas. 5. Convocatis itaque singulis debitoribus Domini sui, dicebat primo: quantum debes Domino meo? 6. At ille dixit centum cados olei. Dixitque illi: accipe cautionem tuam, & sede, cito scribe quinquaginta. 7. Deinde alij dixit: Tu vero quantum debes, qui ait: centum coros tritici. Accipe literas tuas, & scribe octoginta. 8. Et laudavit Deus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, quia filij hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. 9. Et ego vobis dico, facite vobis ami-

cos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. 10. Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est. 11. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis: quod verum est, quis dabit vobis? 12. & si in alieno fideles non fuistis: quid vestrum est, quis dabit vobis? 13. Nemo servus potest duobus Dominis servire: aut enim unum odiet, & alterum diliget: aut uni adhaerebit, & alterum contemnet: non potestis Deo servire, & mammonæ. 14. Audiedant autem omnia hæc Pharisæi qui erant avari: & deridebant illum. 15. Et ait illis: Vos estis qui justificatis vos coram hominibus: Deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. 16. Lex & Prophetæ, usque ad Joannem ex eo regnum Dei Evangelizatur, & omnis in illud vim facit. 17. Facilius est caelum & terram præterire, quàm de lege unum apicem cadere. 18. Omnis qui dimittit uxorem suam & alteram ducit, mæchatur: Et qui dimissam à viro ducit, mæchatur. 19. Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura & bysso: Et epulabatur quotidie splendide. 20. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus. 21. Cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis: sed & canes veniebant, & lingebant ulcera ejus. 22. Factum est autem ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem & dives: & sepultus est in inferno. 23. Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu ejus. 24. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. 25. Et dixit illi Abraham: Fili recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. 26. Et in his omnibus, inter nos, & vos Chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. 27. Et ait: Rogo ergo te, Pater, ut mittas eum in domum patris mei. 28. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. 29. Et ait illi Abraham. Habent Moysen & Prophetas: audiant illos. 30. At ille dixit. Non, Pater Abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent. 31. Ait autem illi, si Moysen, & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

ARGUMENTUM cum Remissionibus.

Primò, Vers. 1. Exhortatur Christus suos discipulos ad studium beneficentiæ, proposita parabola de Villico iniquitatis; Quam explicavi tom. 4. c. 18.

Secundò, Vers. 13. Docet Christus, quòd

nemo potest duobus Dominis servire, Deo, & mammonæ; De quo tractavi tom. 1. c. 17. & supra Math. 6.

Tertiò, Vers. 18. Docet quòd uxor non sit dimittenda. Jam expendi supra, Math. 19.

Quartò, Vers. 19. Proponitur parabola de Divite epulone cum purpura, & bysso, de qua egi tom. 4. c. 19.

CAPUT XVII.

ET ad discipulos impossibile est ut non veniant scandala: vix autem illi qui r quem veniunt. 2. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum ejus, & projiciatur in mare, quàm ut scandalizet unum de pusillis istis. 3. Attendite vobis: Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si poenitentiam egerit, dimitte illi. 4. Et si septies in die peccaverit in te: & septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Poenitet me, dimitte illi. 5. Et dixerunt Apostoli Domino, adauge nobis fidem. 6. Dixit autem Dominus. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moto: Eradicata & transplantare in mare & obediet vobis. 7. Quis autem vestrum habent servum arantem aut pascentem, qui regresso

gresso de agro dicat illi: Statim transi, recumbe: Et non dicat ei. 8. Para quod cœnem, & præcinge te, & ministra mihi donec manducem, & bibam, post hoc tu manducabis & bibes. 9. Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperaverat. 10. Non puto: Sic & vos cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. 11. Et factum est, dum iret in Jerusalem, transibat per mediam Samariam, & Galilæam. 12. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè. 13. Et levaverunt vocem dicentes: Jesu præceptor miserere nostri. 14. Quos ut vidit, dixit: ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent, mundati sunt. 15. Unus autè ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. 16. Et cecidit in facie ante pedes ejus, gratias agens: & hic erat Samaritanus. 17. Respondens autem Jesus dixit: Nonne decem mundati sunt? Et novè ubi sunt? 18. Non est inventus qui rediret, & daret, gloriam Deo, nisi hic alienigena. 19. Et ait illi: Surge vade: quia fides tua te salvum fecit. 20. Interrogatus autem à Phariseis quando venit regnum Dei? respondens eis: dixit: non venit regnum Dei cum observatione: 21. Neque dicent, ecce hic, aut ecce illic: ecce enim regnum Dei intra vos est. 22. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre unum diem filij hominis: & non videbitis. 23. Et dicent vobis: ecce hic, & ecce illic nolite ire neque sectemini. 24. Nam sicut fulgur, coruscans de sub cœlo, in ea quæ sub cœlo sunt fulget: Ita erit filius hominis in die sua. 25. Primum autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac. 26. Et sicut factum est in diebus Noe: ita erit, & in diebus filij hominis. 27. Edebant, & bibebant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias usque in diem quâ intravit Noe in arcam. & venit diluvium, & perdidit omnes. 28. Similiter sicut factum est in diebus Loth: Edebant, & bibebant, emebant, & vendebant, plantabant, & ædificabant. 29. Qua die autem exiit Loth à Sodomis pluit ignem & sulphur de cœlo, & omnes perdidit. 30. Secundum hæc erit, qua die filius hominis revelabitur. 31. In illa hora qui fuerit in lecto, & vasa ejus in domo, ne descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat retro. 32. Memores estote uxoris Loth. 33. Quicumque quæserit animam suam salvam facere, perdet illam: & quicumque perdidit illam, vivificabit eam. 34. Dico vobis, in illa nocte erunt duo in lecto uno, unus assumetur, & alter relinquetur. 35. duæ erunt molentes in unum; una assumetur, & altera relinquetur: duo in agro, unus assumetur, & alter relinquetur. 36. Respondentes dicunt illi: Ubi Domine? 37. Qui dixit illis: Ubi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

ARGUMENTVM cum Remissionibus.

Primò. Vers. 1. Docet Christus D. cavendum esse ne demus scandalum pusillis. De quo disserui tom. 4. cap. 10. & supra Matth. 18.

Secundò. Vers. 3. Docet veniam esse dandam fratri peccanti, de quo disserui tom. 4. c. 11. sicut & quod fides ut granum sinapis magna operatur, eodem tom. 4. cap. 9. à quæst. 7.

Tertiò. Vers. 7. Proponit parabolam de seruo arante, quæ hic est explicanda.

Quartò. Vers. 11. Curat decem leprosos, jubetque ut ostendantur sacerdotibus: Explicavi tom. 4. c. 13. de quo hic aliqua.

Quintò. Vers. 20. Proponit suum adventum ad iudicium, atque inopinatum futurum, sicut diluvium in diebus Noe, & incendium Sodomæ tempore Loth, de quo egi tom. 4. c. 50. & supra. Matth. 24.

Servus arans, & pascens.

Luc. 17. n. 7. Quis vestrum habens servum arantem, aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi, Statim transi, recumbe.

Num. Et non dicat ei: Para, quo cœnem, & præcinge te, & ministra mihi, donec manducem, & post hæc tu manducabis, & bibes.

VERSIONES

VERSIONES.

Syrac. n. 7. Quis ex vobis, cui sit servus, qui ducit juga boum aut qui pascit oves.

D. Augustinus. Pascentem oves vel boves.

Arabicus. Ascende, & incumbe.

Æthiopic. Qui habet servum aratorem aut pastorem.

Persicus. Ex sato herbofo venit.

Siriacus n. 8. Para aliquid mihi &c. & præcinge lumbos tuos.

Arabicus. Præcinge humeros tuos.

Persicus. Mihi para aliquid, ut manducem.

Persicus. Ministerium mihi præsta ad tempus.

EXPOSITIO I.

1. Quis vestrum: Proponit Dominus familiare exemplum ad suos discipulos cum eos exhortatur ad varia bonorum operum genera; ut ait Euthymius: Hoc nunc exemplo iactationis affectum evellit, qui boni operationem consequitur. Ne in iactantiam, ac superbiam incidant, & inde omnem fructum boni operis deperdant, ut post D. Augustinum lib. 2. quaestionum Evangelicarum, cap. 39. notavit Theophyl. Theophylactus, dicens: Monstratur per hanc parabolam: quod non oportet extolli in bono quopiam opere, imò, neque in omnium implatione: Quod communi, & vulgari exemplo ante omnium oculos confirmat.

2. Servum arantem: colentem, nempe, agros: aut pascentem: Syriacus: Qui ducit juga boum: D. Augustinus: pascentem oves, vel boves: & ait, servum, non mancipium, ut iniquè dicunt hæretici detractores bonorum operum; sed intelligitur servus mercenarius, qui pacta mercede laborat in agro; vel vinea Domini sui Et quamvis nostra opera prout à nobis sunt, nullius sint valoris; tamen provenientia à gratia Christi, multum habent valoris, & magnam promerentur mercedem. Matth. 10. num. 41. Marc. 9. num. 41. Apocalyp. 11 num. 18. Gratia enim est semen gloriæ, quam Deus nostris operibus provenientibus ex gratia Christi, ex infinita sua bonitate dignatur promittere: Qui regresso de agro: Codices Græci, ut testatur Lucas Burg. legunt. Venienti de agro: Persicus: Qui ex sato herbofo venit: Pergi Textus: Dicat illi statim: absque ulla mora: Transi, perge, intra in domum. Et recumbe, Arabicus, Ascende & incumbe; hoc est, accumbe mensæ & cibo, potu, ac quiete reficere.

3. Et non dicat ei, Græcè, Et non potius dicat ei: & venienti seruo de agro, vel de pascentis ovibus, ita dicit ei Dominus, ut requiescat, & accumbat, ut tamen prius, ei præparet cœnam & ei ministret, post hæc servus manducabit & bibet: Quamdiu dies est, tempus est, non est quiescendum ab opere, sed labori ad iungendus: nam quamvis veniat ab aratro

agrorum, cum adhuc dies superfit, adhuc ministret ad cœnam Domini sui; & tunc postea servus sedebit, & cœnabit. His ergo nos docet Divinus Magister, quod non sufficit nobis unum; vel alterum opus bonum, sed omnia facere oportet: Quamdiu enim mortalis vita durat semper est laborandum, ac operandum in divinis mandatis observandis. D. Ambrosius hic ait. Sicut tu non solum dicis seruo tuo: Recumbe, sed exigis ab eo aliud ministerium, & gratias ei non agis: ita nec in te paritur Dominus unius usum esse operis, aut laboris, quia dum vivimus, debemus semper operari. Beda: Novis Beda. semper studiis angere priora.

QUÆSTIO I.

Quare seruo venienti ab agro Paterfamilias providet ei cœnam?

Venerat servus, ex agro colendo, vel ex pascentis ovibus: Mandat Dominus ut ministret, & præparet ei cœnam, & deinde adjungit: Post hæc tu manducabis & bibes: Dominus exigit à seruo servitium, & ministerium: tamen ei, providet necessaria, cibum, nempe, & potum. Unde monet Seneca Epistol. 47. ad Lucillum, quod bonus Paterfamilias suos habet, non ut servos, sed ut familiares: Et post pauca subdit: Quidam cœnam recum; quia digni sunt, quidam, ut sint, si quid enim tu illis ex sordida conversatione servile est, honestorum conviciis excutiet.

Pro magna Salomonis gloria celebratur, quod ejus servi in Juæa, & Israël, innumerales. . . comedentes, & bibentes, atque levantes: 3. Reg. 4. cap. 4. n. 20. & nil delitiosius, ac jucundius potest accedere bono principi, quàm quòd servi ejus sint levantes. comedentes; & bibentes. Gen. 49. num. 20. dicitur: Aser pinguis panis, & præbebit delicias regibus. Et quomodo præbebit delicias regibus. In abundantia panis, nempe: qua subditi saturantur habent, seu debent habere boni principes suas glorias, ac delicias: Nil sane gloriosius, ac jucundius principi quàm quòd sui necessitas abundant, & illi non indigeant. Rupertus ad citata verba ait. Aser beatus interpretatur: Bene ergo alludit ad nomen ejus dicens Pinguis panis ejus. Pinguedo namque vel abundantia panis, quædam beatitudo est vulgi iudicio. Unde Psalm. 133. num. 3. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt, scilicet: promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, oves fetoræ abundantes in gressibus suis, boves eorum crassæ. Et hæc beatitudine sua præbebit delicias regibus; deliciosa est namque regibus populi saturitas, ubi pinguis est panis ejus.

Unde maximè arguendi sunt principes, ac magnates, qui à debito alimento suos subditos defraudant; ut impudicas meretrices, ac illicitas, & superfluas suas cupiditates expendant, & in his eorum substantiam consumunt. Pistorum Magister proponit suum somnium Joseph dicens: Vidi somnium, quod tria canisti